

वा० रा०

॥ २ ॥

शक्यमिति ॥ यदिगुह्यं न भवति यदिगुह्यमाभिर्वक्तुं शक्यं यदिचमयाश्रोतुं शक्यं तदाकथ्यतां श्रोतुमिच्छामिकेवलं नखलुवक्तुमाज्ञापयामि ॥ ३४ ॥ पितारावणौ नवलवान्पुत्रापेक्षयेतिचकथं ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ इतिश्रीरामाभिरामेश्रीरामीयेरामायणतिलकेवा० आ० उत्तरकाण्डेप्रथमः सर्गः ॥ १ ॥ ॥ ७३ ॥ अथरावणाद्युत्पत्तिशेषतया तत्कूटस्थपौलस्त्योत्पत्तिमाह ॥ तस्यतद्वचनमिति ॥ १ ॥ तस्यतेजआद्युद्दिश्य तथावृत्तं वृत्तकथां ब्रवीमि त्वंशृणु ॥ असौरावणिः येनकारणेनशत्रून्जघान सचशत्रुभिर्नवध्यः ॥

शक्यं यदिमयाश्रोतुं नखल्वज्ञापयामिवः ॥ यदिगुह्यं न चेद्वक्तुं श्रोतुमिच्छामिकथ्यतां ॥ ३४ ॥ शक्रोपिविजितस्तेनकथंलब्धवरश्चसः ॥ कथंचवलवान्पुत्रो नपिता तस्यरावणः ॥ ३५ ॥ कथंपितुश्चाप्यधिको महाहवेशक्रस्यजेताहिकथंसराक्षसः ॥ वराश्चलब्धाः कथयस्वमेघपप्रच्छतश्चास्यमुनीन्द्रसर्वम् ॥ ३६ ॥ इत्यार्षे श्रीरामायणे वाल्मीकीये आ० उ० प्रथमः सर्गः ॥ १ ॥ ॥ ७३ ॥ ॥ ७३ ॥ तस्यतद्वचनं श्रुत्वा राघवस्य महात्मनः ॥ कुंभयोनिर्महातेजा वाक्यमेतदुवाच ह ॥ १ ॥ शृणुराम तथा वृत्तं तस्य तेजो बलं महत् ॥ जघान शत्रून् येनासौ न च वध्यः स शत्रुभिः ॥ २ ॥ तावत्तेरावणस्येदं कुलं जन्म च राघव ॥ वरप्रदानं च तथा तस्मै दत्तं ब्रवीमि ते ॥ ३ ॥ पुरा कृतयुगे रामप्रजापतिसुतः प्रभुः ॥ पुलस्त्यो नाम ब्रह्मर्षिः साक्षादिव पितामहः ॥ ४ ॥ नानुकीर्त्या गुणास्तस्य धर्मतः शीलतस्तथा ॥ प्रजापतेः पुत्र इति वक्तुं शक्यं हि नामतः ॥ ५ ॥ प्रजापतिसुतत्वेन देवानां बल्लभो हि सः ॥ इष्टः सर्वस्य लोकस्य गुणैः शुभ्रैर्महामतिः ॥ ६ ॥ स तु धर्मप्रसंगेन मेरोः पार्श्वे महागिरेः ॥ तृणविंद्वाश्रमंगत्वा न्यवसन्मुनिपुंगवः ॥ ७ ॥

तत्कारणं शृणु ॥ २ ॥ तावत्प्रथमं रावणस्य कुलादिब्रवीमि पश्चाद्वावणेश्वरक्षयमीति शेषः ॥ तावत्तेरावणस्येति पाठः ॥ ३॥ तत्रकुलमाह ॥ पुरेति ॥ पुलस्त्यो दशप्रजापतिष्वेकः पितामह इव ॥ तपोवैभवजनितनिष्पन्नानुग्रहसामर्थ्यैरिति भावः ॥ ४ ॥ तदेवाह ॥ नानुकीर्त्या इति ॥ विविच्य वर्णयितुं शक्यत्वादित्यर्थः ॥ धर्मतः शीलतश्चोत्पन्ना गुणा इत्यन्वयः ॥ अथ प्रकारांतरेण तद्वैभवं बोधयति ॥ प्रजापतेरिति ॥ प्रजापतेः पुत्र इति नामत एव तत्संकीर्तनत एव तद्वृणाधिक्यं वक्तुं शक्यं ॥ प्रजापतिपुत्रत्वोक्त्या तस्यैवास्याप्यनंतकल्याणगुणत्वमुक्तं भवतीत्यर्थः ॥ ५ ॥ ६ ॥ धर्मप्रसंगेन तपःसंपादनेच्छया ॥ ७ ॥

उ० कां०

॥ २ ॥